

Георги Карасимеонов, Милен Любенов (Ред.)

БАРОМЕТЪР

Политическите партии в България

Година 10, брой 2
Април – Юни 2010

■ Икономическата криза и занапред ще определя развитието на политическата ситуация в страната. Актуализацията на бюджета затвърждава гледището, че правителството на Бойко Борисов е допуснало грешки, които доведоха до влошаване на икономическата ситуация в страната. Управляващите не съумяха да овладеят задълбочаващите се кризисни процеси в икономиката, което доведе до увеличаване на бюджетния дефицит. Реформите в ключови публични сектори продължават да се бавят, което още повече утежнява ситуацията.

■ Мнозинството избиратели не припознават БСП като политическа алтернатива на ГЕРБ. Причините за това са, че партията концентрира прекалено голям ресурс във вътрешнопартийни борби. Това създава условия за изолация на партийния елит от членската маса и симпатизантите и води до капсулирането на партията.

■ Синята коалиция става все по-критична към икономическата политика на правителството. „Десните“ настояват за започване на реформи в здравеопазването и пенсионния сектор. Ако кризата не бъде преодоляна е възможно Синята коалиция да оттегли своята подкрепа за ГЕРБ. Това обаче може да стане едва в края на годината, когато ще се види реалния резултат от изпълнението на бюджета.

СЪДЪРЖАНИЕ

Съдържание.....	1
1. Политическата ситуация.....	2
2. Състояние и развитие на партийната система в България.....	4
2.1. Тенденции и процеси на развитие в дясното политическо пространство.....	4
2.1.1. ГЕРБ.....	4
2.1.2. Атака.....	5
2.1.3. Синята коалиция.....	6
2.1.4. РЗС.....	7
2.2. Тенденции и процеси на развитие в парламентарната опозиция.....	7
2.2.1. БСП.....	7
2.2.2. ДПС.....	9
3. Общественото мнение.....	10
4. Основни изводи и прогнози.....	11

1. Политическата ситуация

През изминалото тримесечие политическата ситуация в страната се определяше най-вече от задълбочаващата се икономическа криза и от дебата за нейното преодоляване. Въпреки че в края на месец април финансовият министър Симеон Дянков заяви, че България излиза от кризата, ситуацията с държавния бюджет е повече от тревожна. Нарастването на бюджетния дефицит и прогнозите, че към края на годината той ще бъде 3,9%, доведоха до решението на правителството да бъде направена актуализация на бюджета. Това е първата подобна актуализация от 14 години насам, когато за последно беше правена такава от тогава управляващите БСП и кабинета „Виденов“.

Ревизираните прогнози в актуализацията на бюджета предвиждат ръст на икономиката от около 1%, което е твърде оптимистично с оглед намаляването на инвестициите в страната. Прогнозира се дефицит в размер 3,9% от БВП, заложен в макрорамката на националния бюджет. Максималният размер на новия държавен дълг през 2010 г. е увеличен от 2,7 млрд. лв. на 3,5 млрд. лв., а максималният размер на държавния дълг, който не може да бъде надвишаван към края на 2010 г., е увеличен от 12,2 млрд. лв. на 12,5 млрд. лв. Предвижда се ограничаване с до 20% на разходи на държавни органи, министерства и ведомства. По отношение на общините намалението е с 15%, с изключение на разходите за образование, социално подпомагане, отбрана и сигурност и одобрените средства за екологични проекти. С 15% се намалява субсидията от републиканския бюджет за политическите партии. За финансиране на инфраструктурни проекти с национално значение са предвидени 180 млн. лв., като от правителството заявиха, че това остава основен приоритет.

Заложените показатели при актуализацията на бюджета станаха обект на кри-

тики от експерти и политици. Така например Синята коалиция счита като особено важни реформите в пенсионната система, здравеопазването и образованието, които правителството трябва да започне, както и ограничаването на публичните разходи. В противен случай ще се стигне до нова актуализация на бюджета наесен, което ще доведе до сериозни проблеми и в бюджета за следващата година.

В действителност правителството на ГЕРБ харчи значително повече в сравнение с предходните години при управлението на тройната коалиция между БСП, НДСВ и ДПС. Мнозина икономически експерти определят това като неразумно в ситуация на криза. От друга страна липсата на реални реформи в публичния сектор, които правителството отлага и през това тримесечие, дават основания за песимистични прогнози за развитието на икономическата ситуация в страната.

Особено поляризираны дискусии предизвика решението на правителството да изхарчи 2 млрд. лв. от фискалния резерв, за да бъде компенсирани дефицита. Финансовият министър Дянков оправда това като единствения възможен и разумен начин за решаване на проблема в тази ситуация. От Синята коалиция окачествиха този ход като твърде рискован.

Към този момент правителството се отказа от идеята да повишава данъците и осигуровките. Премиерът Борисов обаче заяви, че ако антикризисните мерки не заработят, правителството ще увеличи ДДС. Така че този въпрос все още стои на дневен ред.

В средата на месец юни стана известно, че в България ще пристигне мисия на Евростат, за да провери данните за икономиката от българската статистика. От европейските институции изразиха опасения, че в България има свръхдефицит, който не е отразен реално. От българското правителство заявиха, че не се опасяват от проверката, тъй като данните, които предоставя нацио-

налната статистика са верни. Въпреки това мисията на Евростат е сигнал към правителството на ГЕРБ, че съществуват опасения в Европейската комисия за състоянието на българския бюджет.

В края на месец юни финансовият министър Дянков заяви, че правителството обмисля да емитира на международните пазари облигации за около 1 млрд. евро. За това от месеци настоява и лидерът на ДСБ Иван Костов. Емисията ще се продава следващата година и парите ще се използват за финансиране на инфраструктурни проекти и за стимулиране на растежа. Според Дянков има вариант да бъде емитиран дълг до 1 млрд. евро още тази година, при условие, че ситуацията в страната се влоши. Финансовият министър обаче счита, че до такава мярка няма да се стигне.

Намеренията на правителството за емитиране на дълг идват на фона на влошения финансов имидж на страната на международните пазари. Това обаче би довело до по-неблагоприятни параметри за емитиране на български държавни облигации. Влошаването на кредитния рейтинг се дължи и на изказаните съмнения на еврокомисаря за икономическата и финансовата политика Оли Рен в надеждността на българските статистически данни.

И през второто тримесечие на годината отношенията между президента Първанов и премиера Борисов останаха обтегнати. Въпреки че процедурата за отстраняване на президента не намери необходимата подкрепа в Народното събрание, по всичко личи, че и занапред ще има трудности във взаимоотношенията между двамата. Причините за това са в критичността на Първанов към правителството, което провокира реакциите на Борисов и неговите министри. Първанов неколккратно разкритикува правителството по отношение на антикризисните мерки и липсата на реформи. Борисов на свой ред заяви, че тази активност на Първанов – непривична

за президента по време на мандата на тройната коалиция, се дължи на намерението му да създаде политическа партия след края на неговия мандат. Според Борисов този проект на Първанов вече е в ход. В действителност през изминалите месеци темата с евентуална бъдеща партия на Първанов се дискутирала многократно в публичното пространство. Самият той заяви, че евентуално ще подкрепи едно бъдещо гражданско движение, с ляво-центристка ориентация.

Премиерът Борисов заяви, че правителството вероятно ще преосмисли участието на България в спорните енергийни проекти, по които страна е Русия – АЕЦ „Белене“ и нефтопроводът „Бургас–Александруполис“. Според Борисов построяването на нефтопровод под Черно море може да застраши екологичното равновесие в района, а също така и да навреди на българския летен туризъм. Борисов изрази съмнение, че този проект ще донесе икономически ползи за България в краткосрочен и средносрочен план. Все пак крайното решение на правителството ще бъде взето след като бъде направена международна екологична оценка на риска. По отношение на АЕЦ „Белене“ Борисов заяви, че проектът може да бъде замразен докато не се намери външен инвеститор. Причина за това е, че България не може да си позволи да бъде гарант на проекта по чисто икономически причини, свързани с липсата на средства. Тези намерения на Борисов бяха остро разкритикувани от БСП, откъдето заявиха, че това ще навреди на българския национален интерес и страната ще понесе икономически загуби. От Синята коалиция бяха на противоположното мнение и приветстваха Борисов за неговите намерения.

Икономическата криза и занапред ще определя политическата ситуация в страната. От развитието на кризата ще зависят, както взаимоотношенията между основните политически партии, така и отношението на гражданското общество към тях.

2. Състояние и развитие на партийната система в България

2.1. Тенденции и процеси на развитие в дясното политическо пространство

Отношенията между парламентарно представените десни партии се развиват изключително динамично. Синята коалиция все повече се разграничава от икономическата политика на ГЕРБ и дори засилва своята критика към управлението в тази ключова с оглед кризата област. В същото време обаче Синята коалиция продължава да подкрепя правителството в борбата му с престъпността. Основният поддръжник на ГЕРБ, Атака, губи електорална подкрепа и започва инициативи, с които цели да покаже различен облик. Разпадането на групата на РЗС на Яне Янев вече има своите видими резултати, които бяха прогнозирани в предишния брой на Барометър, а именно, че партията все повече се маргинализира и излиза от ползването на общественото внимание.

2.1.1. ГЕРБ

Изминалото тримесечие показва първите по-съществени различия в ГЕРБ и очертаването на все по-ясно разграничими групи в правителството. Особено силно се изостри диалога между двамата вицепремиери – вътрешния министър Цветан Цветанов и финансовия министър Симеон Дянков. Повод за напрежението помежду им станаха критиките на Цветанов към подчинената на Дянков агенция „Митници“. Цветанов заяви, че по-ниската събираемост от мита и акцизи се дължи на увеличаване на контрабандата в страната, за което вина има ръководството на агенция „Митници“ в лицето на нейния ръководител Ваньо Танов. Финансовият министър Дянков защити работата на агенцията, като отпрати критики към Цветанов, че министерството на външните работи трябва да си върши по-добре работата. Тази критика изглежда на пръв поглед парадоксална

с оглед на това, че МВР и полицията имат най-високо обществено доверие, а вътрешният министър Цветанов е политикът с най-висок рейтинг в държавата – изпреварил дори този на премиера Борисов (повече за това виж в глава „Общественото мнение“).

Тази позиция на Дянков се доближава до критиките към Цветанов в определени среди от публичното пространство, че действията на полицията имат PR ефект, а широко отразяваните медийно акции все още не са довели до реални резултати и осъдителни присъди.

Като визия за развитие на икономиката и преодоляване на последствията от икономическата криза Дянков застъпва различни идеи – такива като предприемане на реформи в публичния сектор и бюджетни съкращения на разходите, включително и на съкращения на служители в държавната администрация. Една от антикризисните мерки лансирани от Дянков е съкращения в отделните министерства с 20%. Тези идеи на Дянков обаче не намират еднозначна подкрепа сред членовете на правителството. Дори и премиерът Борисов не приема някои от идеите на своя финансов министър, което обаче води до забавяне на реформите и до създаване на впечатление, че правителството действа хаотично, непоследователно и без наличие на ясна визия за справяне с кризата.

Най-близки до идеите на Дянков са министрите Трайчо Трайков и Росен Плевнелиев. Социалният министър Тотю Младенов до този момент показва, че не е съгласен с някои от възгледите на Дянков за реформи в социалната сфера.

И през това тримесечие правителството на ГЕРБ продължи да залага основно на полицейските акции, които са широко отразявани в медиите. Тази активност на полицията доведе до повишаване на рейтинга на министъра на вътрешните работи Цветан Цветанов.

През месец май Бойко Борисов обяви, че кандидатурата на ГЕРБ за президентските избори догодина ще бъде Цветан Цветанов. Това изявление на Борисов изненада мнозина, тъй като до изборите има още много време. Дори Цветанов изрази своята изненада като каза, че е твърде рано да се говори за това коя ще бъде кандидатурата на партията.

Въпреки че проучванията на общественото мнение през това тримесечие отчетоха за първи път по-осезаем спад в доверието към ГЕРБ, управляващата партия победи убедително на частични избори за кмет на Габрово. Изборите се проведеха, тъй като предишния кмет на града на Томислав Дончев стана министър без портфейл, отговарящ за еврофондовете. Кандидатът на ГЕРБ Николай Сираков спечели изборите още на първи тур с 57, 38%. Далеч след него остана кандидата на БСП Николай Григоров с 16.51%. Този резултат е поредното потвърждение за доминацията на ГЕРБ и за липсата на алтернатива, която да застраши електорално управляващите.

2.1.2. Атака

Тенденцията за спадаща електорална подкрепа при Атака се наблюдава и през второто тримесечие на годината. Загубата на влияние на ръководената от Волен Сидеров партия се дължи на няколко обективни причини.

На първо място, безрезервната подкрепа, която Атака дава на ГЕРБ и правителството, води до нейното постепенно обезличаване. Електоралната сила на Атака през изминалите години се дължеше на нейния популизъм и на радикалната ѝ реторика, заклеяваща целия политически елит в сраната. Сегашната ситуация обаче поставя Атака в една непривична за нея роля – да бъде градивен инструмент на управлението. За това обаче се изисква политически и експертен капацитет, чрез който да се предлагат решения, какъвто обаче е видно, че липсва в партията. В същото време

негативите на управлението, които понася ГЕРБ се отразяват индиректно и на нейния най-верен съюзник - Атака.

На второ място, намаляващата подкрепа за Атака се дължи и на вътрешни за партията причини. Тежката ситуация в местните партийни структури, където на много места се стигна до разцепления и напускане на членове и активисти, отслабва организационно и електорално партията. Това се дължи на острите противоборства и спорове с централното ръководство, които изглежда ще продължават и занапред. Това вероятно ще се отрази на подготовката на партията за местните избори догодина.

През изминалото тримесечие Атака се запомни най-вече с една доста крайна социално-популистка идея, която предизвика нееднозначни критични реакции. Лидерът на партията Волен Сидеров лансира идеята за държавна намеса в образуването на лихвите по кредитите и депозитите на търговските банки. Атака предлага законодателни промени, с които правно да се обвърже размерът на лихвите по депозитите с размера на лихвите по кредитите. Сидеров настоява за намаляване на лихвите с помощта на държавата, така че те да достигнат до равнищата в повечето европейски държави.

Законодателните промени, които Атака възнамерява да внесе за обсъждане в Народното събрание, предвиждат Българска народна банка да определя с наредба на всеки шест месеца средния лихвен процент на влоговете в банките. Според Сидеров банковият сектор е оставал незасегнат от кризата, но в същото време няма движение на пари към реалната икономика. Лидерът на партията аргументира предложението за банковата регулация с виждането си, че в момента тезата за „по-малко държава и свръхлиберализъм“ трябва да се промени, за да може страната да се справи с кризата.

Идеята за администриране на лихвите на банките категорично не се приема от

банкерите. На същото мнение са и останалите политически партии в страната, включително и ГЕРБ.

В същото време европейските партньори на ГЕРБ продължават да бъдат критични по отношение на това, че основния поддръжник на управлението е една радикално дясна популистка формация. В този смисъл ГЕРБ е изправен пред нелеката задача, да се разграничава от някои крайни инициативи на Атака. Това обаче може в бъдеще да се отрази на подкрепата, която партията на Сидеров дава на ГЕРБ.

2.1.3. Синята коалиция

През изминалото тримесечие Синята коалиция засили критичния тон към управляващите от ГЕРБ. Повод за това е икономическата криза и политиката на правителството за преодоляване на ефектите от нея.

По прогнози на ДСБ безработицата за 2010 г. може да достигне 15%. Причините за това са наследството от предходното управление, а също така и неспособността на сегашното правителство да предприеме реформи в областта на трудовата и социална политика. Така например повишаването на праговете за осигуряване на самонаетите лица и противоречивите сигнали в данъчната политика са изтласкали фирми и граждани в сивата икономика, според анализ на ДСБ.

От ДСБ предложиха поредица от мерки за ограничаване на безработицата и насърчаване на заетостта. Една от мерките предвижда създаване на нови работни места чрез насърчаване на малкия и семеен бизнес, занаятчийските предприятия и самонаемането. В тази връзка е необходимо намаляване на минималния осигурителен праг за самоосигуряващи се, който в момента е 420 лв. От ДСБ предлагат насърчаване на стартиращи малки предприятия чрез премахване на минималните осигурителни прагове и минимален осигурителен доход през първите шест месеца от дейността им. Други

идеи в тази област са въвеждане на семейна здравна и социална осигуровка в семейните предприятия и създаване на нормативна база за развитие на семейното фермерство.

От ДСБ настояват и за въвеждане на гъвкаво работно време и почасово заплащане, както и за увеличаване на границата за извънреден труд от 150 на 300 часа годишно.

Лидерът на ДСБ Иван Костов предложи страната да емитира облигации, като предпазна мярка при ситуация на влошаване на икономическото положение. Тази идея, както стана дума вече, се дискутира и сред управляващите от ГЕРБ.

Лидерът на СДС Мартин Димитров също беше особено критичен към правителството. Според него кабинетът продължава да увеличава разходите, които са по-големи в сравнение с 2009 г. като това е политика напълно противоположна на нормалната икономическа логика и ще задълбочи фискалната криза още повече. Мартин Димитров се обяви категорично срещу харченето на пари от фискалния резерв. Същата позиция заеха и от ДСБ.

От Синята коалиция предложиха да бъдат сливани държавни агенции и структури, там където това е възможно с оглед оптимизиране и съкращаване на публичните разходи.

Спадането в доверието към ГЕРБ води до известно, макар и незначително, повишаване в електоралната подкрепа за Синята коалиция (виж главата „Общественото мнение“). Причина за това е промяна в нагласите на част от колебаещите се десни избиратели, които на последните парламентарни избори подкрепиха ГЕРБ. Тези избиратели са разочаровани от колебливите и непоследователни действия на ГЕРБ и правителството на Борисов и може би виждат в лицето на Синята коалиция алтернатива по отношение на икономическата политика. Синята коалиция има опит в управлението на страната и разполага с безспорен политически и експертен капацитет. До този момент обаче

от ГЕРБ не се възползват от него и не търсят пътища за по-голямо сближаване със Синята коалиция. От друга страна обаче изглежда, че и Синята коалиция не иска да се ангажира с по-близко сътрудничество с ГЕРБ и вероятно ще запази своята позиция на партия, която дава принципна подкрепа за правителството, без да участва пряко в него.

На ниво управление на столична община обаче отношенията между ГЕРБ и Синята коалиция стават все по-близки. Синята коалиция, която подкрепи миналата година кандидата на ГЕРБ за кмет на София Йорданка Фандъкова, вече има заместник кметове. Фандъкова, която тогава спечели изборите, назначи за свои заместници общинският съветник от ДСБ Христо Ангеличин, който ще отговаря за образованието и бившият депутат от СДС Иван Сотиров, който ще отговаря за сигурността.

2.1.4. РЗС

Липсата на парламентарна група вече се отразява видимо на РЗС. Партията все повече се обезличава и губи обществено влияние. Поради това тя предприе някои инициативи с цел да съсредоточи върху себе си публичното внимание.

От РЗС заявиха, че няма да подкрепят вот на недоверие към правителството на Бойко Борисов, ако това бъде поискано от БСП. Според лидерът на РЗС Яне Янев подобен вот на недоверие е абсолютно безсмислен и само ще сплоти кабинета и мнозинството. Янев призова всеки, който иска Бойко Борисов да бъде свален от власт, да се включи в подготвяната от РЗС подписка с искане за референдум за разпускане на парламента, избиране на Велико народно събрание и приемане на нова конституция.

В началото на май РЗС започна кампания за подписката, която ще стартира от 6 септември. Според очакванията на РЗС подписите си ще дадат поне 1 милион граждани. Янев заяви, че тази подписка ще бъде на

практика вот на недоверие към правителството. РЗС планира и кампания за привличане в подписката на българите, живеещи в чужбина. Според Яне Янев в подписката ще се включат повече българи, живеещи зад граница, отколкото са гласувалите в чужбина на последните парламентарни избори. Лидерът на РЗС съобщи, че освен подписката, ще бъдат организирани конференции, кръгли маси и дискусии.

Янев представи основните акценти в новата конституция, които ще бъдат приоритет за РЗС. Сред тях са намаляване състава на парламента от 240 на 100 депутати; въвеждане на императивен мандат, който да дава възможност на избирателите да отзовават депутати; България да се произнесе за членството на Турция в ЕС само и единствено чрез референдум.

РЗС настояват за по-голяма независимост на съдебна власт. Според Янев сегашната конституция дава възможност за политическа намеса в структурирането, организацията и контрола на съдената власт. РЗС предвижда още отпадане имунитета на магистратите.

2.2. Тенденции и процеси на развитие в парламентарната опозиция

Парламентарната опозиция продължава да бъде изолирана и слаба. Наблюдава се липса на координация по отношение на опозиционната дейност в работата на БСП и ДПС. БСП все още не успява да се отърси от вътрешнопартийните борби, което вреди на нейната консолидация и перспективи за развитие. ДПС засега стои встрани от сериозния политически дебат, като се опитва да избегне конфронтацията с ГЕРБ, въпреки че не пести критики към управлението.

2.2.1. БСП

През изминалото тримесечие противоречията в БСП продължиха. Атаките срещу лидера на партията Станишев се засилиха още

повече, като дори приближени доскоро до него хора започнаха да го критикуват за политиката, която води. Така например Кирил Добрев отправи нападки към Станишев като заяви, че на партията е нужен „антикризисен план“ за нейното спасяване и че лидерът бави реформите в нея. Тази позиция на Добрев е показателна за преориентация на някои кръгове в БСП с оглед възможната трансформация на левицата в бъдеще. Не е изключено Добрев, който е близък с президента Първанов, да бъде лансиран в определени среди за лидер на партията.

Проучванията на общественото мнения показват, че рейтингът на Станишев е по-нисък от този на партията като цяло (повече за това виж в глава „Общественото мнение“). Това за пореден път показва, че симпатизантите и членовете на БСП са силно раздвоени в оценките си за своя партийен лидер.

Както стана дума вече, в публичното пространство все по-силно се говори за възможен партийен проект на президента Първанов след изтичането на неговия мандат. Така например Весела Лечева, бивш председател на бившата Държавна агенция за младежта и спорта заяви, че единствения лидер, който може да обедини лявото пространство, е Георги Първанов. Лечева дори сподели, че тя лично би насочила усилията си натам. Според нея няма нищо по-логично от това Първанов да оглави лявото пространство. По думите ѝ такива разговори се водят.

В действителност, като фигура с висок публичен рейтинг – особено сред симпатизантите на левицата, Първанов има потенциал да застане формално или неформално зад подобен проект, който би могъл да консолидира левицата в бъдеще. Разбира се реализация на тази идея може да стане едва след края на мандата на президента.

„Старата гвардия“ в БСП около Румен Овчаров и Румен Петков също не е загубила своите позиции. Особено активен напоследък в медийното пространство стана Ру-

мен Петков, близък до президента Първанов. И през това тримесечие Петков беше силно критичен към Станишев като на партийен пленум отново го призова да подаде оставка и да поеме своята отговорност за състоянието на БСП в момента.

Въпреки тези атаки, Станишев съумява да запази своите позиции. Така например, въпреки че близо месец в БСП се събираше подписка за свикване на извънреден конгрес, на партийен пленум бе прието предложението на Станишев през месец октомври тази година да се проведе заседание на настоящия конгрес. За предложението на Станишев гласуваха 78 души, а 19 се въздържаха. Станишев заяви, че е готов отново да се изправи в напредва за лидерския пост, ако на конгреса бъде решено да се проведат избори за председател на партията.

През месец април бившият депутат от БСП Татяна Дончева представи своя нов политически проект – гражданско сдружение „Движение 21“. По думите на Дончева целите на новото движение са да стимулира гражданите в страната да вземат решения. Дончева заяви, че на този етап не е ясно дали движението ще прерасне в политическа партия.

В движението няма други ярки политически фигури, което е ясен знак, че реалния политически проект на Дончева все още е далеч от реализация. Вероятно това ще се случи в края на тази или началото на следващата година, когато в страната ще се проведат едновременно избори за местна власт и избори за президент. Разбира се, дали това ще се реализира, ще зависи изключително много от ситуацията вътре в БСП.

Освен Дончева сред инициаторите на „Движение 21“ са бившия селекционер на националния отбор по футбол Пламен Марков и председателя на групата на БСП в столичния общински съвет Жельо Бойчев.

Условия за промени в лявото пространство са налице, тъй като БСП не е в състояние да бъде разпозната от избирателите като

алтернатива на ГЕРБ, въпреки задълбочаването на икономическата криза. И през това тримесечие от БСП продължиха с нападките си към правителството за икономическата политиката, която води. Дори се обсъжда идеята за внасяне на вот на недоверие. За БСП е ясно, че подобен вот на недоверие няма да доведе до резултат, но изглежда за партията няма друга алтернатива, тъй като това е добра възможност да покаже публично своите виждания за излизане от кризата.

От БСП обвиниха ГЕРБ, че използват изпълнителната власт за политически репресии, които превръщат страната в полицейска държава. Евродепутатът от партията Кристиан Вигенин дори направи изказване в Европейския парламент, с което обвини управляващите в България, че нарушават гражданските права с политически репресии. Ръководството на БСП отправи нападки към ГЕРБ, че атакува представители на опозицията в местните органи на властта с цел да бъдат дискредитирани преди изборите за местна власт догодина. Една от причините за тази реакция беше ареста на председателя на общинския съвет във Варна Борислав Гуцанов с обвинения за злоупотреби и оцетяване на общината в особено големи размери. В момента Гуцанов е под домашен арест.

Въпреки изострените отношения на БСП с управляващите, социалистите се завърнаха отново в ръководствата на парламентарните комисии, които напуснаха преди близо година, когато беше отстранена Емилия Масларова от ръководството на комисията по социална политика, заради повдигнатите срещу нея обвинения. Мотивите на БСП за завръщането са желанието партията да работи пълноценно в парламента и по този начин да участва активно в парламентарния живот.

2.2.2. ДПС

И през изминалото тримесечие ДПС продължи да стои встрани от острите политически борби и конфронтация, въпреки че не пести

критики към управлението. Все пак се наблюдава известна активизация и излизане от досегашното състояние на пасивност. Ръководството на партията е съсредоточило своята дейност в посока консолидация и сплотяване на нейната членска маса и симпатизанти.

Подобно на БСП, ДПС също разкритикува политиката на ГЕРБ по отношение на мерките за излизане от икономическата криза. Една от позициите на ДПС е, че икономическата криза в страната се задълбочава, като причина за това е липсата на адекватна политика от страна на управляващите. Постоянните нападки на ГЕРБ, че предишното управление на тройната коалиция е виновно за бюджетния дефицит, са неоснователни, според ДПС. От ДПС изтъкват, че главна причина за бюджетния дефицит са прекалено големите харчения на правителството, които надвишават дори тези, правени от тройната коалиция, когато в страната имаше икономически растеж и излишък в бюджета.

След като месеци наред лидерът на ДПС Ахмед Доган беше твърде пасивен и стоеше встрани от общественото внимание, през месец май той отново напомни за себе си, като направи едно изказване в типичния си провокативен стил. На възпоминателен митинг в Джебел по повод така нар. възродителен процес, Доган заяви, че без ДПС страната не може да се управлява и че неговата партия стои в „основата на сигурността и единството на нацията“.

През изминалото тримесечие Доган посети редица региони на страната с цел мобилизация и сплотяване на членовете и симпатизантите на партията. Това показва, че партията започва отсега своята подготовка за местните избори догодина. В тази връзка ДПС изрази опасения, че управляващите от ГЕРБ използват властта, за да дискредитират представители на партията в местната власт с оглед местните избори. Повод за подобна позиция бяха повдигнатите обвинения на кмета на Кърджали Хасан Азис за злоупотреби.

Интерес предизвика подкрепата на ДПС за кандидата на ГЕРБ за кметските избори в Габрово - Николай Сираков. Мотивите на ДПС за взетото решение са, че Сираков е работил дълго в публичната сфера и е бил част от екипа на бившия кмет Томислав Дончев. От ГЕРБ заявиха, че не се нуждаят от подкрепата на ДПС. Според съпредседателя на парламентарната група на ГЕРБ Красимир Велчев ГЕРБ никога не са водили каквито и да е било преговори с представители на нито една политическа сила за подкрепа на избори и не влизат в никакви партийни коалиции и други предизборни договорки. От ДПС дори не са потърсили местните структури на ГЕРБ предварително, за да ги информират за намеренията си. Кандидатът за кметския пост Николай Сираков подчерта, че ДПС на практика няма електорат в Габрово.

3. Общественото мнение

Проучване на агенция Алфа Рисърч показва промяна в нагласите на избирателите, както по отношение на електоралната подкрепа за партиите, така и на оценките и доверието към правителството.

Средната оценка за работата на кабинета е 3,34 по шестобалната система. След първите сто дни оценката на правителството е била 4,13 според данни на агенцията. През месец юни неодобрението към дейността на кабинета за първи път започва да доминира над одобрението – 33% към 26%.

Доверието към премиера Бойко Борисов също намалява с 11%, но доверието към него, което е 40%, продължава да е значително по-високо от недоверието – 25%.

Според 53% от участниците в проучването има усещане за непоследователност, хаос и несъгласуваност в действията на управляващите. Прекомерна самонадеяност в намеренията на управляващите виждат 54%, а липса на достатъчно административен ресурс и на професионално подготвени кадри отчитат 73%.

Проучването на Алфа Рисърч показва, че електоралната подкрепа за ГЕРБ спада с 9% и в момента е 30,4%. Въпреки това партията продължава да е лидер в нагласите на избирателите и в момента няма друга алтернатива, към която неудовлетворените от управлението да пренасочат своите партийни предпочитания.

Ако в момента се проведат парламентарни избори ГЕРБ едва ли ще може да състави самостоятелно правителство. Партията губи значителна част от привържениците си в по-големите градове, икономически активните граждани (спад от 46% на 34%), високо образованите (спад от 40% на 32%), частния бизнес (спад от 48% – 34%).

Подкрепата за БСП се стабилизира на 12%, но намаляването на доверието към лидера й Сергей Станишев продължава. За последните четири месеца той губи 4% подкрепа и в началото на юни одобрение за него заявяват 10% от избирателите. Така той е единственият лидер на политическа партия, чиито рейтинг е по-нисък, отколкото този на партията му.

Проучването на Алфа Рисърч показва, че електоралната подкрепа за Атака намалява и в момента е 2,3%, докато през август 2009 г. е била 6%.

Синята коалиция запазва електоралното си влияние и дори успява леко да подобри позициите си – 4,3%. Това се дължи на привличане на част от оттеглилите подкрепата си за ГЕРБ избиратели. ДПС запазва своите предишни позиции като за партията биха гласували 5,1% от избирателите.

С най-висок рейтинг е министър Цветан Цветанов с 48,2%, което е ръст от 12% в рамките на последната година. В същото време обаче мнението за акциите на МВР е поляризирано. 46 на сто смятат, че акциите на МВР имат реален ефект, докато 45% са на мнение, че са по-скоро пропагандни.

Утвърждават позициите си и министърът на регионалното развитие Росен Плевнели-

ев – на второ място по рейтинг в правителството, както и министрите Николай Младенов, Вежди Рашидов, Мирослав Найденов.

С най-ниско доверие са министрите на здравеопазването - Анна-Мария Борисова, на труда и социалната политика - Тотю Младенов, на околната среда и водите - Нона Караджова, на образованието - Сергей Игнатов.

Засилената публична активност и дискусиите около евентуалния политически проект на президента Георги Първанов не му носят позитиви в настоящата ситуация. Рейтингът му продължава тенденцията на спад и доверието в него се понижава от 44% през февруари до 34% през май.

4. Основни изводи и прогнози

1. Икономическата криза и занаят ще определя развитието на политическата ситуация в страната. Актуализацията на бюджета затвърждава гледището, че правителството на Бойко Борисов е допуснало грешки, които доведоха до влошаване на икономическата ситуация в страната. Управляващите така и не съумяха да овладяват задълбочаващите се кризисни процеси в икономиката, което доведе до увеличаване на бюджетния дефицит. Реформите в ключови публични сектори продължават да се бавят, което още повече утежнява ситуацията. Харченето на средства от фискалния резерв, заложено в актуализацията на бюджета е краткосрочно решение, което в дългосрочен план може да има негативни последици, при условие че кризата не бъде преодоляна.

Липсата на ясна визия и стратегия за излизане от кризата, както и хаотичните и непоследователни действия при вземане на политически решения, доведоха до първото посезаемо спадане в доверието към кабинета.

Управляващите продължават да концентрират своите усилия в борбата с престъпността, което до този момент среща одо-

бренито на гражданите. Това се оценява високо и в международен план.

Ако и през следващите месеци ситуацията в страната остане непроменена и доверието в управляващите продължава да спада, не са изключени и промени в правителството. Бойко Борисов вече заяви, че икономическия екип в правителството трябва да бъде подсилен. Именно там вероятно могат да настъпят промени. Засега е видно, че ГЕРБ не разполагат с административен и управленски ресурс, ето защо ще бъде много трудно да се намерят верни решения.

2. Синята коалиция става все по-критична към икономическата политика на правителството. „Десните“ настояват за започване на реформи в здравеопазването и пенсионния сектор. Ако кризата не бъде преодоляна е възможно Синята коалиция да оттегли своята подкрепа за ГЕРБ. Това обаче може да стане едва в края на годината, когато ще се види реалния резултат с изпълнението на бюджета. Наближаването на изборите за местни органи на властта и за президент също може да способства като фактор за трайното отдръпване на Синята коалиция от ГЕРБ.

3. Атака продължава да губи подкрепа и да се обезличава. За това допринася, както подкрепата давана за ГЕРБ, така и продължаващите вътрешнопартийни проблеми между централното ръководство и местните партийни структури. Партията е наясно, че възможността да се обезличи, подкрепяйки ГЕРБ, е реална. Ето защо за първи път от началото на мандата на този парламент Атака прави опит да излезе със собствени политически инициативи, различни от тези на ГЕРБ. Направените от партията предложения за по-цялостни икономически реформи, част от които свързани с контрол върху нивата на лихвите, донякъде поставят под съмнение икономическия либерализъм, следван от правителството. Подобни мерки обаче не се появяват за първи път при Атака. Още от

началото на своето създаване партията на Волен Сидеров направи редица социално-популистки предложения, които се превърнаха в неизменна част от популисткия курс на Атака. Връщането към популизма изглежда е опит, с който се цели възстановяване на доверието на избирателите на партията. Това обаче ще бъде особено трудно при сегашната ситуация. В бъдеще могат да се очакват и други подобни инициативи, различни от политическите намерения на ГЕРБ. Засега обаче едва ли ще се стигне до оттегляне на подкрепата на Атака за ГЕРБ.

4. Проучванията на общественото мнение показват, че РЗС в момента няма шансове да попадне в парламента. Разпадането на парламентарната група на партията в края на миналата година доведе до нейното постепенно обезличаване. Вероятно през есента, когато започне инициативата на РЗС за събиране на подписка за свикване на референдум за изработване на нова конституция, партията и нейния лидер Яне Янев отново ще попаднат в полезрението на общественото внимание. Подобни инициативи обаче едва ли ще допринесат за възстановяване на електоралната подкрепа за РЗС.

5. Мнозинството избиратели не припознават БСП като политическа алтернатива на ГЕРБ. Причините за това са, че партията концентрира прекалено голям ресурс във вътрешнопартийни борби. Това създава условия за изолация на партийния елит от членската маса и симпатизантите и води до капсулирането на партията.

Неспособността на БСП да се превърне в реална алтернатива на управлението поставя на дневен ред въпроса за реструктурирането на лявото пространство и поява на нови партии с лява ориентация. Заявката на Татяна Дончева и нейното „Движение 21“ засега имат неясни перспективи пред себе си. Самата Дончева остава член на БСП, а и не отговаря категорично дали това ще се промени в бъдеще. Вероятно тя ще изчака конгреса на

партията през есента, за да види дали ще има някаква промяна на статуквото. Едва тогава, в навечерието на изборите догодина, може да има по-голяма яснота дали движението на Дончева ще прерасне в партия.

Все по-широко обсъжданата в публичното пространство възможност, че президентът Първанов ще се ангажира пряко или непряко с нов политически проект след края на мандата си, също може да повлияе на процесите в БСП и левицата като цяло.

6. ДПС продължава да стои в периферията на публичния дебат. Основният стремеж на ДПС в момента е запазване на ресурсите в местната власт, като предпоставка за изборите догодина. ДПС не пести своите критики към правителството, въпреки че се стреми да поддържа умерено конструктивен тон. Отношенията с БСП остават сложни, като липсва реален диалог, сътрудничество и общи опозиционни действия. Вероятно тази тенденция ще се запази и през следващите месеци.

За авторите:

Професор доктор на философските науки Георги Карасимеонов е ръководител на катедра „Политология“ в СУ „Св.Климент Охридски“, директор на Института за политически и правни изследвания и главен редактор на списание „Политически изследвания“. От 1991 до 1998 г. е бил председател на Българската асоциация за политически науки.

Контакт: ipls@dir.bg

Доктор по политология Милен Любенов е преподавател във факултета по политически науки на СУ „Св.Климент Охридски“
Контакт: mlubenov@abv.bg

Редакционен екип
Фондация Фридрих Еберт
Бюро България
П.К. 958
ул. Княз Борис I 97
1000 София
България

Заявки
Фондация Фридрих Еберт
Бюро България
Емилия Бургазлиева
e-mail: office@fes.bg
факс: (+359 2) 9802438

Всички текстове са достъпни онлайн
www.fes.bg

Мненията, изразени в тази публикация,
принадлежат на автора/авторите и не
отразяват непременно позицията
на Фондация Фридрих Еберт.